

Fra 17. mai 1814 til 1. februar 1942

Taler

Gulbrand Lunde

Dato

1 februar 1942

Sted

Nationaltheatret i Oslo

Omstendigheter

Festmøte i anledning "statsakten" på Akershus slott

1 [Jubel. Applaus]

Kampfeller, norske kvinner og menn!

5 Jeg er sikker på at alle no sitter her helt overveldet under inntrykket av den store begivenheten som har funnet sted i dag, og ikke mindre overveldet av Førerens kraftige og manende tale. Det er for så vidt heller ikke lett å si noe etter de taler som nettopp ble holdt ved statsakten på Akershus slott. Vi har i grunnen alle følelsen av at det som skulle og burde sis, det er sagt. Og enda tror jeg at de fleste
10 nordmenn nå, ja til og med de fleste av dem som står i Nasjonal Samlings rekker, allikevel ikke i dag forstår rekkevidden og størrelsen på det som er skjedd helt til bunns.

Føreren sa selv at denne dag, søndag 1. februar 1942, er en stor dag i Norges
15 historie. Større enn 17. mai 1814. Større enn 7. juni 1905. Og hva har ikke disse to dager og det som skjedde den gang betydd for vårt folk og for vår historie!

På Eidsvold i 1814 ble grunnlaget lagt for ny ytre og indre frihet. De nasjonale kreftene i folket, som var blitt holdt nede av fremmedvelde i flere hundre år, de
20 sprenget no alle bånd og skapte grunnlaget for selvstendighet og ny nasjonal vokster.

Hva betød ikke 17. mai 1814 for hele vårt nasjonale liv og vårt næringsliv, og vårt kulturliv og åndsliv! Fra eidsvollverket hentet nordmenn inspirasjon til ny
25 innsats og ny dåd i næringsliv og i kulturlivet. Etter 1814 stod der frem en rad av store menn. Det var en åndelig blomstringstid i landet vårt som aldri før. Våre store skalder har diktet om dette storverket.

- 30 Og så vokste folket frem til 7. juni-beslutningen, da Norge etter århundrelangt politisk formynderskap igjen kom til å stå på egne ben.

For oss alle har disse to merkedagene stått som de største i vårt folks historie. Og likevel har vår Fører sagt at dagen i dag er større. De kommende begivenheter og
35 senere historieskrivning vil nok vise at Quisling fikk rett også i dette, slik som vi allerede har sett at han har fått rett i alt hva han har fremholdt, selv om det oftest bare var en liten del av oss som helt ut forstod ham og oppfattet rekkevidden av tankene hans.

- 40 Qisling trakk opp for oss i sine avisartikler i 1929, de som senere kom ut som bok i 1930 under tittelen «Russland og vi», og sa: «I Russland avgjøres den europeiske civilisasjons skjebne. Europa står i forbindelse med den russiske revolusjon overfor to muligheter: undergang ˆ eller en ny og avgjørende landevinning, som vil føre den europeiske civilisasjon utover hele det ellers
45 vanskelig tilgjengelige eurasiske kontinent og bevirke en gjenfødelse av den europeiske sivilisasjon som holder på å forkomme i sitt gamle, nu for trange hjem. Russland og Europa kan ikke i lengden skilles. Spørsmålet er bare om det blir Europa som forener Russlands nasjoner med sig, hvilket forutsetter bolsjevismens nedkjempelse. Eller om det blir sovjetforbundets grenser som
50 flyttes vestover.»

Han så allerede den gang klart hva som måtte komme. Han uttrykte sig enda tydeligere. «Under alle omstendigheter», sa han, «har Europa i vente enda mer alvorlige vanskeligheter med Russland enn det hittil har hatt. Men likesom Rom
55 til slutt, efter mange kriser, ble ferdig med Mithridates, således vil Europa på sin måte bli ferdig med bolsjevismen. Til slutt vil Europas høyere kultur og politiske utvikling seire over mindre utviklede naboer og oppløse dem i sig. Det har vi all grunn til å tro.»

- 60 Han forutsier også helt klart bolsjevismens undergang i Russland, og sier: «Det er en god chance for at bolsjevikkene i Russland fortsetter så lenge at de ved sin revolusjonspolitik, som blir mer og mer utfordrende, får russerne op i alvorlige konflikter med utlandet. Det er iallfall det alternativ som bolsjevikkene selv regner med, og som også verden gjør klokt i å innrette sig efter, og det er også
65 kun det, som kan bringe en ordentlig oprydning i Russland.»

Allerede for tolv år siden la Quisling frem de tanker som vi i dag ser blir virkelighet. Det er kommet nøiaktig slik som Quisling forutså.

70

Når Quisling beskjeftiget seg så inngående med Russland og bolsjevismen, så var det fordi løsningen på dette problem vilde være avgjørende for det norske folks, ja for alle nordisk-germanske folks skjebne. Han fremholdt allerede den gang, at bolsjevismen betydde den dødeligste fare for vår nordiske kultur, og dermed
75 også for den europeiske sivilisasjon. Hans kamp i alle år gikk derfor ut på i første rekke å åpne øinene på det norske folket for denne dødelige fare, og vise oss hvilken vei vi måtte gå for å redde vår kultur og sikre vår framtid som folk.

80

Marxismen, «denne innførte og fordervelige lære», sier Quisling, «som ikke stemmer med nordisk egenart, og i sig selv er grunnfalsk og av det onde, kan derfor ikke effektivt bekjempes med partipolitikk. Men vi må gå helt tilbunns i saken. Vårt politiske syn og vår politiske gjerning må være grunnet på og gjennomtrengt av det sanne nasjonale, og av en dyp og moralsk verdensanskuelse; må likesom bolsjevismen være en politisk-religiøs bevegelse.

85

Og det eneste brukbare grunnlag for en sådan har vi i en religiøst bestemt nordisk bevegelse. Nasjonal nyreising i nordisk ånd; fredelig og rettferdig løsning av det sosiale spørsmål, altså en nasjonalsocial nordisk bevegelse og et verdensomfattende samarbeid mellom alle nordiske folk for verdens organisasjon og fredelige utvikling. Det er ikke bare en anti-bolsjevikkisk, men
90 først og fremst en positiv politikk, som bygger på realiteter, og med et stort og edelt mål å strebe efter, noget som er virkelig verd å leve og dø for, langt mer enn det gudsforlatte marxistiske hjernespleen.»

95

Fra disse Quislings advarsler, og fra hans positive ideer, som fremkom allerede i 1929, går det en klar linje fram til dagen i dag. I sitt opprop til Nordisk Folkereisning i 1931 ble de samme tanker ytterligere utdypet, hvor han sa: «Vårt politiske syn og vår politiske gjerning må være grunnet på og gjennomtrengt av det sanne nasjonale, og av en dyp og moralsk verdensanskuelse, må likesom bolsjevismen være en politisk-religiøs bevegelse.

100

Og det må være en folkereisning : : Nasjonal gjenreisning er fåfengt hvis man ikke gjenoppliver den nordiske ånd. Vårt folks fremgang henger uløselig sammen med bevarelsen av det nordiske blod, og tar vi ikke vare på vår nordiske egenart, så taper vi den. : : Skal denne krise kunne overvindes, så er det nødvendig, en hovedbetingelse, at de forskjellige nordiske og nordisk innstilte folk finner
105 hverandre og når frem til et redelig og forståelsesfullt samarbeide for verdens

organisasjon og fredelige utvikling.»

110 Det er dette samarbeid mellom nordisk innstilte, germanske folk, som vi i dag ser begynnelsen til ved håndslaget mellom det tyske og det norske folk etterat vi igjen har fått en norsk nasjonal regjering.

[Applaus]

115 Det er begynnelsen til det stornordiske samband, som skal sikre den nordisk-germanske kultur og Europas fred.

Derfor er dagen i dag ikke bare av stor betydning for vårt folk, men for alle de nordisk-germanske folk, ja for hele Europas fremtid.

120

Men for vårt folk er det naturlig i første rekke å se den betydning denne dagen har for oss. Vi har igjen fått en norsk nasjonal regjering. Det er no bare en etappe som skiller oss fra full frihet og selvstendighet, og vi har fått et grunnlag å bygge på, som lover rik framgang for det norske folket, ja som innvarsler en ny

125

norsk storhetstid.

[Applaus]

130 Det er begynnelsen til den storhetstid som våre største åndskjemper har forutsagt og diktet om, hver på sin måte.

En av dem sier:

«Jeg forkynner dere den neste stat.

135

Vår vei heter nordveien, Norges vei.»

(Erling Winsnes)

140 Og en annen av våre store sier:

«Hvad Norge var, det maa han engang vorde,

paa Land, paa Bølge og i Folkerang.»

(Welhaven)

Og hos en annen av våre store åndskjemper står det:

150

«Da er det sket, hvad dronning Ragnhild skuet.

Da først, mit Land, yder højsind Ly.

155

Da er din gamle Stortid vorden ny,

Og Spadoms-Gaaden herligt løst i nuet.

Jeg ser dig træde Tidens aabne Spor

160

imod et frit, et helt, et mægtigt Nord.»

(Henrik Ibsen)

165

Og en annen av våre store har sagt det:

«og med gufs og glans att rann

morgonsoli over store,

170

ville, fagre Norigs land!»

(Olav Aukrust)

175

Slik har de sunget om det, slik har de fortalt om det og forutsagt det, alle våre store åndskjemper!

«I tidens fylde er det sanne nasjonale Norge igjen trådt klart og kraftig fram», sa Quisling i dag.

180

[Applaus]

Men vi skal ikke glemme at det er én mann som vi i første rekke kan takke for at

185 vi har fått lov til å oppleve denne dag, og det er vår Fører Vidkun Quisling.

[Applaus]

190 Vidkun Quisling, med sin enestående evne til å se historisk på tingene, til å
bedømme en situasjon ut fra en større synsvinkel, med sin evne til å se sakens
kjerne og se de store muligheter tvers gjennom alle øyeblikkets tilsynelatende
store og dog i virkeligheten så små ting. På tross av manglende forståelse hos sine
egne landsmenn, på tross av motstand, bakvaskelse og direkte overfall, og på
tross av det som vel kanskje var det verste: tvil og frafall blant sine egne, på tross
195 av alt dette har Quisling holdt ut. Aldri gav han tapt i kampen for det som han
mente var det rette, for det som var vegen til folkets framgang og lykke, selv om
det mang en gang så aldri så mørkt ut.

«Fremad! fremad!»

200

hver der elsker frie Hjem.

«Fremad! fremad!»

205 Frihed, den maa evig frem.

Skal den ogsaa prøves i Tvivl og Nederlag,

Hvem tæller vel de tabte Slag

210

Paa Sejrens Dag?

(Bjørnstjerne Bjørnson)

215 [Applaus]

Våre hjerter er i dag fulle av takk til ham, til denne Norges største sønn, som
viste oss vegen inn i fremtiden til folkets lykke. Og den beste måte vi kan vise vår
takknemlighet på, den største gave vi kan gi ham i dag, det er å stå trofast og
220 uten svik bak ham i hans videre kamp for folk og land, og med alle våre evner
støtte ham i det store nasjonale nyreisingsarbeid som no skal ta til.

[Applaus]

225

For Quisling trenger no mer enn noensinne alle gode og sterke kjempere for den nasjonale sak. Vårt land og folk kan ikke frelses bare med en sterk nasjonal regjering.

230

«Kva skal ein med politisk sjølstende dersom ein vantar åndsmakt og karakterstyrke til å liva eit nationalt liv?» sa en av våre forfattere (Rasmus Steinsvik).

235

Vi må være klar over at det som førte oss inn i ulykken ikke bare var det liberalistisk-demokratiske og marxistiske systemet, men det var det indre nasjonale og moralske forfallet i folket.

«Du kalde gyger som stendigt står her

240

og kastar skugge på tunet vårt:

Du er den u-norske ånd som rår her.

Eg veit ei onnor som lengtar sårt.»

245

(Olav Aukrust)

250

Det var denne unorske ånd som herjet som en farsott over landet vårt. Så lenge ble vi tutet ørene fulle med falsk fredssnakk [at] store deler av folket vårt til slutt syntes det var helt i sin orden at vi til forsvarsminister hadde fått en mann som hadde sagt at hans mål var å ødelegge forsvaret. «Går vårt folk til grunne, fordi det har lagt ned alt forsvar, så er det en død i skjønnhet», sto det en prest og sa fra prekestolen.

255

[Latter]

260

«Er det nokon som trur at det kunne finnast ein svensk prest som sa det same når det gjaldt Sverik?» skriver professor Nikolaus Gjelsvik. «Nei, å kalle den mest vanærlege endelykt eit folk kan få, for «en død i skjønnhet», det er me åleine um.»

[Latter. Applaus]

265 «Ei fedrelandslaus uppseding kann ikkje strafflaust drivast den eine
mannsaldere fyr og hin etter», skriver Gjelsvik vidare. «I beste fall gjev folket
seg til å drøyma um fred og ingen fåre, og vil ikkje høyra på andre enn skravlarar
som forar det med illusjonar.»

270 Den nasjonale egenart er den eneste grunn et folk kan bygge på. Vår viktigste og
fremste oppgave må derfor være å vekke de nasjonale krefter i folket, blåse nytt
liv i den gamle norske, i den norrøne folkeånd. Liksom ethvert menneske har
sine spesielle evner og anlegg som han må utvikle og nyttiggjøre til gagn for seg
selv og hele folket, for på denne måten å være seg selv og fylle sin misjon i livet,
275 så har også ethvert folk sine spesielle evner og anlegg, og ved å utvikle og odle
dette særpreg, ved å nytte de evner som er lagt ned i folket, fyller også folket på
denne måten sin misjon. På samme måte som en kan tale om et enkelt
menneskes karakter, så kan en tale om en folkekarakter. Og det er disse
særpregede norske evner og karaktertrekk som gjør at vi som nasjon skiller oss ut
280 fra andre nasjoner. Det er ved å sette alle krefter inn på å styrke denne norske
folkeånd og frigjøre dens skapende kraft at vi som folk kan utrette noe stort og
fylle vår plass mellom nasjonene.

«Dette folk tilforn har kunnet
285 slaa i Nød et Kjæmpeslag!

Jeg vil se, om den er svundet

290 Fædres stærke Aand idag.»

(Jacob B. Bull)

Men den første betingelse for til bunns å kunne forstå den nasjonale sak, det er
295 at vi blir klar over den ting at vi alle sammen, hver enkelt av oss, tilhører det
norske folk som igjen er en del av den germanske folkestamme. I våre årer ruller
forfedrenes blod, ættens blod, rasens blod. Dine trekk er dine fedres trekk og din
sjel er en fortsettelse av forfedrenes åndelige liv. Hver eneste en av oss bærer en
liten del av den norske folkesjel. Derfor har vi alle et stort ansvar ɿ ansvar like
300 overfor dem som gikk foran oss, og ansvar for dem som kommer etter oss. På

samme måten må også den slekt som lever i dag føle seg som ett folk. Alle våre landsmenn er deler av det norske folket. Vi lever sammen i et folkesamfunn hvor alle må få sin plass etter evner og anlegg.

305

Folkets interesser må gå foran den enkeltes interesser, og den enkelte fremmer også best sine egne interesser ved å fremme folkets.

310

Ethvert arbeid er like nødvendig i samfunnet, enten det er et håndens eller åndens arbeid. Alle ledd i samfunnsmaskineriet må funksjonere forat ikke alt skal gå i stå.

315

Vårt mål er å skape et solidarisk norsk folkesamfunn, bygd opp organisk på yrkeslivets grunn og med sosial rettferd, slik at alle landsmenn får del i de økonomiske og kulturelle goder. Enhver må settes på den plass i samfunnet som han best kan fylle, og enhver norsk gutt og jente må ha mulighet til en utdanning etter evner og anlegg, ikke bare etter økonomisk evne.

320

Bare på den måten vil alle de rike krefter som finnes i folket vårt kunne komme til sin rett, og nyttiggjøres til gagn for alle. En slik politikk som bygger på det norske og nasjonale, og som vil skape sosial rettferd, det er den eneste sanne sosialisme, fordi det er en nasjonal sosialisme, det er nasjonalsosialisme.

[Applaus]

325

Det er den norske form for den nye tids tanker.

330

For å kunne gjennomføre dette store og byggende program, for å kunne nyttiggjøre alle åndelige krefter i folket og alle materielle rikdommer, som råstoffer og kraftkilder, trengs det en ærlig og offervillig innsats fra alle gode nordmenn, fra dem som vil, og som har troen på en stor framtid for Norge.

335

Først og fremst kreves det i dag offervillig innsats av alle NS-folk. Vi må være et forbilde for våre landsmenn. Vi har påtatt oss de større plikter som følger med å være medlem av det statsbærende parti; men vi trenger også alle andre nordmenns hjelp og støtte, ja vi ikke bare trenger den, men vi har rett til å kreve den. Vi representerer folkets vilje fordi den veg vi går er vegen til frihet og lykke for folket.

De som enno bevisst motarbeider den nasjonale bevegelse, de står i virkeligheten

mot seg selv og mot det norske folket, og forråder den nasjonale sak. Men det har no engang alltid vært slik i Norges historie, og vi bør alle i denne tiden dra lærdom av historien: at det alltid har vært nordmenn som har stått imot Norges nasjonale kamp, og motstanden fra disse har oftest vært sterkere og hårdere enn
345 fra landets ytre fiender.

«Fra dem kan vi vente oss den hardeste strid», sa Olav Trygvason før slaget ved Svolder da han hørte at Eirik Håkonson Jarl lå der med sine skip, «for det er nordmenn som vi». Før slaget på Stiklestad oppfordret biskop Sigurd bøndene
350 til å stille seg på kong Knut av Englands og Danmarks side mot Olav Haraldson, som dere kanskje husker.

«For stødt der nordmenn lyt vera med,
355 der Norigs Merke skal hoggast ned.»

(Per Sivle)

Og det er ikke annerledes i dag enn det har vært tidligere; men vi vet at det er vi
360 som seirer:

[Applaus]

«Thi vi har liv til sag,
365 og de har døden; ÷

de har kong Kjetves mål,
370 vi morgenrøden.»

(Henrik Ibsen)

Vår rett er selve livets rett. Under Vidkun Quislings merke reiser det norske
375 folket seg no til ny storhet.

[Applaus]

380 «Det er en Spaadomsevne

i Folkeaandens Trang:

Norrønastammen stevne

385

i Stordaad end engang.

Den Festdag, som vi fejrer,

390 er og en Løftets Dag:

den syker ej, den sejrer

vort Blods, vor Stammes Sag.»

395

(Bjørnstjerne Bjørnson)

[Jubel. Applaus]

400

Kilde

Nasjonalbiblioteket.no (transkribert etter lydopptak)

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/fra-17-mai-1814-til-1-februar-1942>

405

410

415